

persecutione, quia omne peccatū, quodcūq; fecerit homo, extra corpus est Christi, sicut illi uidetur. **Si** autem & hoc aliter uoluerit pronunciare, ut neget aliquid extra corpus Christi esse peccatum, cogetur dicere, quia omnis quicūq; quodcūq; peccatum fecerit, in deum peccat & in spiritum sanctum, ut & fur, & periurus, & mendax in spiritum sanctum peccare dicatur. **Et** quomodo est illud, quod ait dominus: **Quia** omnia peccata & blasphemiae remittentur hominibus, qui autem peccauerit in spiritum sanctum, nō remittetur ei neq; hic neq; in futurum. Apparet utiq; exceptis ceteris peccatis aliud esse peccatum, quod peccatum dicitur in spiritum sanctum. Quibusdam iterum uidetur, quia qui fornicatur, ideo in corpus suum dicitur peccare, quia Ecclesiae membrum est. **Qui** ergo Ecclesiae membrum est, dicendum est illi cum fornicatur, quia non sibi sed in Ecclesiam peccat. Porro autem dicit **Apostolus**, quia qui fornicatur per id quod in portionem suam delinquit, in corpus suum peccat. **An nescitis quia corpora uestra templum est spiritus sancti, quem habetis à deo?** Superius templū dei dixit, hic templum spiritus sancti, quia in substantia, hoc est spiritus sanctus, quod deus. Hoc idcirco dixit, ut corpora nostra incontaminata seruaremus, ut possit illic spiritus sanctus habitare. **Et non estis uestri. Empti enim estis precio magno.** Manifestum est, quia qui emptus est, non est sui arbitrii, sed eius à quo emptus est, ut non suam sed illius faciat uoluntatem. **Et** quia caro precio empti sumus, ut propensius domino nostro seruire debemus, ne offensus à qua nos redemit, morti nos reddat. Quam enim carissimo precio nos emit, ut sanguinē suum daret pro nobis. **Clarificate & portate deum in corpore uestro.** Hoc est clarificare & portare deum in corpore, ut secundum legem eius ambulemus. Per legem enim suam ipse uidetur in nobis. Portare tamen deū hoc est, imaginem dei in rebus bene gestis ostendere. *~ Ch*

CAPVT VII.De his

DE his autem que scripsistis mihi, bonum est homini mulierem non contingere. Præuis sensibus pseudoapostolorum exagitati qui nuptias per hypocrisim, ut puriores cæteris uiderentur, spernentes docebāt, hæc per epistolam ab Apostolo requirebant.

Quia enim non oblectabantur hac sententia, prætermisissis cæteris, hoc solum requirunt. Quibus tamen respondit. Bonum esse quidem mulierem non contingere, quanquam non illi istud simpliciter asserant. ¶ Tamen propter fornicationem.) Hoc est, ne quid contra legem admittatur, quando quid lex non prohibet uitatur.

¶ Unusquisq; uxorem suam habeat, & unaqueq; suum uirum habeat.) Solent enim qui compendium quærunt errare. Quin enim fieri posset, ut hi ab uxoribus suis se abstinerent, quos in tantis uitijis reperit. Ideo ergo non permittit, ne ab licitis se abstinentes, inconcessa præsumerent, sicut faciunt Manichæi. ¶ Vxori ut debitum reddat, similiter & uxor uiro.) Inuicem sibi subijci illos in causa, ut quia unum corpus sunt, una eorum sit & uoluntas in lege naturæ.

¶ Mulier autem sui corporis potestatem non habeat, sed uir, similiter & uir sui corporis potestatem non habeat sed mulier.) Hoc dicit quod ne que uiro neque mulieri liceat corpus suum alij tradere. Inuicem enim sibi debitores sunt in hac causa, ne peccandi daretur occasio. ¶ Nolite fraudare inuicem.) Hoc dicit ut cōueniat illis in re uxoria, ne dissensio generet fornicationem. ¶ Nisi ex consensu ad tempus.) Id est, ut ex

condicto abstineant se propter gratiarum actiones. ¶ Vt uacatis orationi.) Quanquam enim sine intermissione orandum sit, meditatio enim hæc omni die facienda est, tamen ut orationi insistatur, huic rei uacandum præcipit interpositis temporibus ad dominum promerendū.

¶ Vt enim misereatur mundus exorandus est. Quamuis munda sint coniugia, tamen etiam à licitis abstinentiū est, ut facilius ad effectum deducatur oratio. ¶ Nam & in lege sanctificari uolentes, inter cætera etiam ab uuis pas-

fis iussu domini temperabant ut fierent sanctiores. Cum enim quis etiam concessa non contingit, ostendit se uelle quod precatur accipere. Aliter . Quoniam coniugii consilium dat, ut ad ipsum dominum reuertantur, abstinentes ab uxoribus suis, ut possint dignius accipere corpus domini. ¶ Et iterum reuertimini ad id ipsum. Quonia consilium coniugii dat, post dies orationis ad usum naturalem reuerri debere. ¶ Ne uos tentet satanas propter intemperantiam uestram. Interpositis diebus abstinentium monet, ne occasio detur diabolo, sicut dicit petrus apostolus: Ecce diabolus ut leo rugiens circuit quarens quem deuoret. Si enim causa filiorum creandorum ducitur uxor, non multum tempus concessum uidetur ad ipsum usum, quia & dies festi, & dies purgationis, & ipsa ratio conceptus & partus iuxta legem cessari temporibus his debere demonstrant.

1. Pet. 5

Hoc autem dico secundum indulgentiam non secundum imperium. Manifestum est ideo hoc illi dare consilium, ut fornicationem excludat, non ut ad meliorem uitam tendentibus iter claudat. ¶ Uolebam autem omnes homines esse sicut me ipsum. Quantum ergo ad beneuolum & sollicitum magistrum pertinet, omnes tales si fieri posset uolebat esse sicut seipsum. Qualis autem ipse erat, mox in subiectis ostendit. ¶ Sed unusquisque proprium donum habet a deo, alius quidem sic, alius uero sic. Hoc est, unusquisque iuxta uotum suum donum dei habet, ut si uelit ipsius nutu dei possibilitate consequatur. Ideo non debet quis constringi, ne a licito prohibitus illicita admittat, sed ipse sibi eligat quid sequatur.

Dico autem non nuptis & uiduis, bonum est illis si sic permaneant sicut & ego. Non diceret, bonum est innuptis ut sint sicut & ego, nisi esset integer in corpore. Nec diceret, omnes homines uolebam esse sicut me ipsum. Si enim habuerit uxorem & hoc dixit, uirgines esse noluit, sed abst. Sic enim a pueritia spiritu seruiuit, ut huius rei studium non haberet. Quippe cum iuuen-

culus

culus anticipatus sit à gratia dei. Postq̄ dixit unum quē-
 que proprium donū habere à deo, ostendit in qua re me-
 lius est esse propensiorē, quia in eo adiuuatur quis, quod
 uidetur auiditate mētis appetere. ¶ **Quod si se non conti-
 nent, nubant.**) Imitari illos uult contendere, ut se conti-
 neant. ¶ **Quod si impulsu carnis perseuerare se uiderint**
non posse, quia nec sunt promptiores in eo ipso, ut adiu-
uentur à deo. ¶ **Illum enim deus iuuat, quem uidet tota**
uirtute contendere, nubant itaq; si uri time nt. Forte em̄
 poterunt hoc postea adipisci. **Digesto enim impedi-
 mento reparat se uolūtas robustiore uirtute.** ¶ **Melius est em̄**
nubere quā uiri.) Non ideo dixit : . Melius est nubere
 quā uiri, quasi bonum sit uiri, ideo nubere melius, sed cō-
 fuerudinem secutus est. Solemus enim dicere: Melius est
 lucrum facere quā damnum. Uri uero est desiderijs agi
 uel uinci. Cum enim uoluntas calōri carnis consentit,
 uritur. Nam desideria pati & non uinci, illustris uiri est
 & perieſti.

HIS autem qui matrimonio iuncti sunt, precipio
 nō ego, sed dominus.) Postquā in nuptijs & ui-
 dius locutus est, hos alloquitur, qui matrimonio
 iuncti sunt ore dominico. ¶ **Uxorem à uiro nō discedere,**
quod si discesserit, manere innuptam.) Hoc apostoli con-
 filium est, ut si discesserit propter malam conuersionē
 uiri, iam innupta maneat. ¶ **Aut uiro suo reconciliari.**
Quod si continere se, inquit, nō potest, quia pugnare nō
uult contra carnem, uiro reconcilietur. Non enim per-
 mittitur mulieri ut nubat, si uirum suum causa fornicat-
 ionis dimiserit, aut apostasie, aut si illicitè impellente
 lasciuia, usum quærat uxoris, quia inferior non omnino
 hac lege utitur qua potior: si tamē apostatet uir, aut usum
 quærat uxoris inuertere, nec aliq̄ potest nubere mulier,
 nec reuertitur ad illum. ¶ **Et uirum uxorem nō dimittere.**
Subauditur autem, excepta fornicationis causa. Et ideo
nō subiecit dicens sicut de muliere, quod si discesserit ma-
nere sic, quia uiro licet ducere uxorem, si dimiserit uxo-
rem peccantē: quia nō ita lege cōstringitur sicut mulier.

2. Cor. 13

Caput enim mulieris uir est. ¶ Nam cæteris ego dico, nō dominus.) Hoc enim dixit, ut ostendat quid proprio ore dominus iussit, & quid huius autoritati concessit, quia per iustum dominus loquitur. Ait enim: An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christus.

Siquis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et si qua mulier habet uirum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non relinquat uirum.) Hoc dixit, quia inter illa primordia cum ambo utiq; essent gentiles, fiebat ut unus ex his crederet: & quia horrebant per fidi culturam dei, similiter & credentes contaminationē præteriti erroris, & ideo præcipit, ut si contenti essent habitare cum immutatis, contenti essent fideles cum illis. ¶ Sanctificatus est enim uir infidelis in uxore fidei, & sanctificata est mulier infidelis à uiro fidei.) Habere illos beneficium bonæ uoluntatis ostendit, quia horrorem nominis Christi non habent: & ad tuitionem hospitij pertinet, in quo signū fit crucis, quo mors uicta est, sanctificatio enim est. ¶ Alioquin filij uestri immundi essent.) Immundi essent filij eorum, si dimitterent uolentes habitare secum, & alijs se copularent. Essent em̄ adulteri, ac per hoc & filij eorū spurij, ideo immundi. ¶ Nunc aut̄ sancti sunt.) Sancti sunt, quia de coniugijs licitis nati sunt. Et quia sub creatoris ueneratione nati sunt propensiore ex parte: quia sicut quicquid per dicationē idolorum fit, immundum est: ita & quicquid sub dei creatoris professione fit, sanctum est. ¶ Quod si infidelis discedit, discedat.) Propositum religionis custodit, præcipiendo ne Christiani relinquunt coniugia: sed si infidelis odio dei discedit, fidelis non erit reus dissoluti matrimonij. Maior enim causa dei est, quàm matrimonij. ¶ Non est enim frater aut soror seruituti subiectus in huiusmodi.) Hoc est, non debetur reuerentia coniugij, ei qui horret autorem coniugij. Non enim ratum est matrimoniū, quod sine dei deuotione est, ac per hoc nō est peccatum ei, qui dimittitur propter deum, si alijs se iunxerit. *Coniugium*

humelia enim creatoris soluit ius matrimonij circa eum
qui relinquitur, ne accusetur alij copulatus. Infidelis au-
tem discedens, & in deum & in matrimonium peccare di-
noscitur, quia noluit sub dei deuotione habere coniugi-
um. Itaque non est ei fides seruanda coniugij, qui ideo re-
cessit, ne audiret autorem esse Christianorum deum co-
iugij. Nam si **Esdra** dimitti fecit uxores aut uiros infide-
les, ut propitius fieret deus, nec iratus, si alias ex genere
suo acciperent: non enim ita preceptum his est, ut remis-
sis istis alias minime ducerent: quantomagis si infidelis
discesserit, liberum habebit arbitrium, si uoluerit nube-
re legis suae uiro. Illud enim non debet imputari matri-
monium, quod extra legem dei est: sed cum post cogno-
scit, & dolet se deliquisse, se emendat ut ueniam mereatur.
**Si autem ambo crediderint, per cognitionem dei confir-
mant coniugium.** ¶ **In pace autem uocauit nos deus.** ¶ **Ve-
rum est,** quia non oportet litigare cum eo qui discedit,
quia odio discedit, ac per hoc nec dignus habendus est.
¶ **Quid enim scis mulier, si uirum saluum facias: aut un-
de scis uir, si uxorem saluam facias?** ¶ **Hoc dicit,** quia for-
te possunt credere qui non horrent nomen Christi. ¶ **Ni-
si unicuique sicut diuisit dominus.** ¶ **Diuisit unicuique do-
minus** quando saluetur, hoc est, scit quando possit crede-
re, & sustinet illum: sic & hic docet expectandos eos, nec
scandalum de his pati debere, quia custodienda est spes
illorum. **Si enim ipsi discesserint, dissimulandum ab his.**
¶ **Vnumquemque sicut uocauit deus, ita ambulet.** ¶ **Hoc est,**
ut si matrimonio iunctus est qui credit, non deserat, ne-
que uir neque mulier, sed sic maneat, siue Iudaeus siue Grae-
cus. ¶ **Sicut in omnibus Ecclesijs doceo.** ¶ **Ut suadeat non
se aliter his tradere dicit quam caeteris, ut cum caeteros
huius fidei hoc doceri audiunt, promptius assequantur.**
Facile enim quis inclinatur, si uiderit socium consensisse.
¶ **Circuncisus aliquis uocatus est, non adducat praepu-
tium.** ¶ **Hoc est quod dixit, ut ita ambulet, sicut uocatus est
ut Iudaeus factus Christianus, non putet se forte indignum
quia praeputium non habet, dans gloriam praeputio.**

¶ In preputio quis uocatus est, non circumcidatur. **¶** Ut gētilis uocatus, non æstimet se debere circumcidi, per id qd' filios **Abraæ** audit preponi. **¶** Nec em̄ quia circumcisi sunt, præponuntur, sed merito **Abraæ**, cuius filij sunt in utroque si credant: si quo minus, peiores erūt gentilibus. **¶** Deterius est enim fuisse et nō esse, quā nūq̄ fuisse. **¶** Circūcisio nihil est, & præputiū nihil est. **¶** Manifestū est, q̄a nec obest nec prodest. **¶** Sed observatio mādatorū dei. **¶** Id est fides propitiū facit deum, si bonis operibus approbetur.

V Nusquisq; in ea uocatione in qua uocatus est, in ipsa p̄maneat. **¶** Hoc firmat qd' supra dixit. **¶** Seruus uocatus es, nō fit tibi curæ: sed & si potest liber fieri, magis utere. **¶** Hortat ut bñ seruus de dei timore carnali dño, dignū se faciat libertate, ne audiēs tortē, seru⁹ uocat⁹ es, nō fit tibi curę, negligētior esset circa bonos act⁹ carnalis dñi, & doctrina Christi blasphemaret, & nec ille def̄, p̄meret: q̄a in his terrenis bñ seruus, meritū sibi collocat apd' deū q̄a dixit dñs: **¶** Qui in minio fidelis ē, & in magno. **¶** Qui em̄ in dño uocat⁹ ē seruus, libertus est dñi. **¶** Ereptus em̄ à pct̄is, quæ uere seruos, p̄bant, libertus fit. **¶** Hic em̄ oīno seru⁹ est, q̄ imprudēter agit, sicut & ueteribus placuit, qui oēs sapiētes liberos appellarūt, imprudētes autē oēs seruos. **¶** Vnde & **Salomō**: **¶** Seruo, inqt, sapiēti, liberi seruiūt. **¶** Hic ergo q̄ credit, & si seru⁹ fit ad tēpus, quia rē facit prudentē, ut credat in Christū, libertus fit dñi. **¶** Si ergo pct̄ā seruos faciūt, sicut **Chā** fili⁹ **Noë** pct̄i & imprudētię causa factus est seruus, cū accipit remissio nē pct̄orū, libertus efficit. **¶** Similiter q̄ liber uocatus est, seruus est Christi. **¶** Profectus ē, ex libero seruū fieri Christi. **¶** Liber em̄ erat à deo, qd' maximū crimē ē, & ideo amissa amara & cōtraria libertate, cōditionē sortit⁹ est, quæ prodest, sicut dicit dñs: **¶** Tollite iugū meū sup uos, q̄a suaue est, & onus meū quia leue est. **¶** Superbiā itaq; abscedit & unitatē fecit, ut neq; seruus pudore cōditionis despectū se putet, neq; liber elatione mētis inflatus, seruo se superponat. **¶** Precio empti estis, nolite fieri serui hoīm. **¶** Verū est, quia caro precio empti sumus, ut à nullo redimi po-

Lucæ. 16

Eccl. 10

Gal. II.

cuisse-

tuissemus, nisi à Christo, qui omnium diues est. Qui ergo precio emitur, magis seruire debet, ut aliquatenus uicē reddat emptori. A deo ergo empti, id est à Christo, serui hominum esse non debent. Serui autem hominum hi sunt, qui humanis se subiiciunt superstitionibus. Apostolus tamē illud memorat quod in capite epistolę reprehēdit, eo quod dicerēt: Ego sum Pauli, alius autē, Ego Apollo, dedit tamē articulum Christum fatendum deum, quādo seruos Christi non hominis seruos appellandos ostēdit. ¶ **Unusquisq; frater in quo uocatus est, in eo maneat apud deum.** Hoc est quod supra dixit, quod ut plenē commendat, reiterat

De uirginibus autē preceptum non habeo. Hoc ad scripta illorum respondit, sicut supra dixit, de quibus autē s. m. & c. ¶ **Cōsiliū autē do tanq̄ miam consecutus à dño, ut sim fidelis.** Preceptum de uirginibus negat se accepisse, quia non poterat autor cōiugii rē aduersam nuptiis imperare, ne factum suū pristinum accusaret. Cōsiliū autē ait, do, non quod displiceat, neq; quod adulationē fucatum sit, quā ad hoc gratiā cōsecutus est, ut idoneus sit in dādis cōsiliis salutaribus. ¶ **Existimo ergo hoc bonū esse propter presentē necessitatē, quā optimū est homini sic esse.** Bonū dicit esse uirginē permanere. Et cū hoc absolutius ostēderet, propter presentē necessitatē, ait: **Quia optimū est, ut inter bonū & optimū nihil tam preclarū atq; utile esse cognosceret, quā est uirginitas: quia non solū & apud deum uirginitatē cōmēdatiore docet, sed et apud uitā presentē, dū necessitates temporis nescit, quas patitur cōiugatio, & mēores partus, simulq; orbitates filiorū ignorat.** Ut ergo ad hanc affectādam horraretur, presentis necessitatis exitia lucrari docet, has quę illā dilexerint, ut cū non solū hanc apud deum locū meliōre habere discūt, uerum etiā in presentī, omni industria hanc appetent. **Vnū em̄ est quod laborat, ut affectū carnis uincat, in ceteris omnibus libera.** Quia em̄ caro in origine sua est & natura, usus eius suauis uidetur & dulcis affectus uidetur: ideo hęc superare non breuis glorię est. ¶ **Vinctus es uxori, ne quęsieris solutionē.** Hęc remediōrū consilia sunt. Dicit enim non debere quenquam

absolui

absolui ab uxore, nisi causa fornicationis. Frequenter enim suas dimittentes, sub tegmine continentie alias decipiunt refrigescente proposito. Sed si melius uult uiuere cum uxore sua positus, exhortetur illam ut sine scandalo purius uiuat. ¶ Solutus es ab uxore, ne quaeris uxorem.) Ut sciens hoc magis deo acceptum, & a necessitate liberum, non quaerat uxorem, ita tamen ut a ceteris temperet. Si quo minus, quid prodest desiderium carnis premere, hoc est, rem licitam spernere, & illicitis subiacere? ¶ Si autem acceperis uxorem, non peccasti) Non utique peccat, quia quod concessum est, facit. Si uero contempserit, meritum sibi collocat & coronam. Magna enim patientiae est hoc non contingere quod prohibitum non est. ¶ Et si nupserit uirgo, non peccauit.) Non peccat, quia apud deum ex hac causa libera est. ¶ Tribulationes tamen carnis habebunt huiusmodi.) Hoc est, & si a peccato liberi sint, in hac tamen uita tribulationes habebunt, gemitus uentris, nutrimenta filiorum, uictus, tegumenta, dotes, ægritudo, apparatus domus, uxoris necessitas, mariti dominatio. ¶ Ego autem uobis parco.) Parcit, quando ad hæc magis prouocat, quæ tribulationes carnis & sollicitudines memoratas excludunt. Potesit uideri parcere, quoniam permittit, & non contradicit uolentibus, quod onerosum ostendit. ¶ Hoc itaque dico fratres, tempus breuiatum est, reliquum est.) Breuiatum tempus & reliquum dicens, finem mundo imminere significauit, quamuis sciret adhuc tempora superesse. Sed aliter scribere non debuit propter hos, qui lecturi hæc tunc sunt, cum perbreue supererit tempus, ne semper dum longe esse putaretur dies iudicii, aut non timeretur, aut falsum esse æstimaretur. Illud autem quod dicitur, cum adhuc longe sit imminere, multum proficit. Terrorem enim incutit ad meliorem uitam agendam hominibus. Denique hic in præsentem quam solliciti sunt hi, qui apud iudices habent quæ agant, cum actorum dies dicitur imminere. Hoc sonat hic quod alio in loco dicit: Eductores sed ueraces. ¶ Ut & qui habent uxores ita sint ac si

non habentes.) Quia enim mundi finis in proximo est, non debere ad generandum esse sollicitos, neq; ad usum ipsum deditos, ut propensiores & uigilantes in diuinis operibus exercitati, circa curam legis imminente prælio repugnent. Pressuræ enim erunt quales nūquam fuerunt, & multi casuri sunt in laqueum diaboli. Denique nullus nostrum uult tempore suo hæc prouenire, timens prædictas à saluatore pressuras. Ideo sicut nobis optamus, consulamus & alijs, ut à generatione nos filiorum multorū abstinamus, plus orationi & dei seruituti subiecti, prouidentes diem iudicij, ne & nos simus imparati per impedimenta necessitatis præsentis, & illi incurrāt quod nos timemus. Etiam à licitis ergo uult temperare fideles, ut non solum innocentes, sed & gloriosi uideantur. Concessa enim præterire uirtutis est maxime, & prohibita non desiderare non longe est. ¶ Et qui fient tanquā non fientes.) Scientes enim in proximo finem mundi, mox consolationem eorum futuram, qui pro dei iusticia fortè premuntur, hac spe inter eos consolantur se. ¶ Et qui gaudent tanquam non gaudentes.) In præsentem enim qui gaudent, sciant mox luctum uenturum, eis uidelicet qui mūdo gaudent, ambigentes de dei iudicio. ¶ Et qui emunt tanquam non possidentes.) Credentes enim qui emunt, paruū tempus superesse mundo, sic agant, ut non omnem curam in rem cito perituram impendant, magis autem curam animæ suæ gerant, quam sciunt æternam. ¶ Et qui utuntur hoc seculo tanquam nō utantur.) Id est, ut non præsumant de usu hoc, quia cito peribit corruente mundo. ¶ Præterit enim figura huius mundi) Quia finiri mundū dixit, ostēdit figurā eius præterire, & hunc esse finem, id est non substantiam eius præterire, sed formam. Itaq; si forma mundi peribit, dubium utiq; non est omnia quæ in mundo sunt interire. Ideo præterit, quia quotidie senescit mūdus. ¶ Uolo uos sine sollicitudine esse.) Diminuta enim sollicitudine seculi, in dei rebus propensius uigilatur. ¶ Qui sine uxore est, cogitat quæ domini sunt quō placeat deo.) Quomodo

¶ sine

sine sollicitudine simus, ostendit dicens: **Qui sine uxore est, cogitat quæ domini sunt.** Amputata enim sollicitudine rei uxoriæ, quæ sola in mundo cæteris grauior est, ad deum promerendum animus eruditur: si tamen hac spe animus his molestijs se exuat, ut deo magis seruiat. ¶ **Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt huius mundi, quomodo placeat uxori, & diuisus est.**) Cura enim uxoris & filiorum cogitatio mundi est. Nam inter cætera solent aliquando res punitendas admittere ne illas offendant, sicut refert Zorobabel unus de tribus cubicularijs Artaxerxis in libro Esdræ. Magna enim amaritudo est in domo uxor tristis. Diuisus ideo dicitur, quia non potest & diuinis insistere rebus, & uxoris facere uoluntatem. ¶ **Diuisa est mulier & uirgo.**) Diuisa non utique natura, sed actu, quia legimus in Numeris mulieres uirgines appellatas. Alia ergo sollicitudo mulieris, alia uirginis est: tamen cum dicitur mulier, incertum est quid significet, nisi significatio subsequatur: cū autem dicit uirgo, manifesta locutio est. Hic Apostolus uirginem post mulierem posuit, ut mulierem non uirginem significaret. Per hoc enim uoluit ostendere uirginem liberam à tedijs & laboribus, quos paritur mulier uiro copulata. ¶ **Quæ autē non est nupta, sollicita est de his quæ domini sunt, ut sit sancta & corpore & spiritu.**) Id est, animo. Dum enim spe cælestium mariti & filiorum sollicitudinem non suscipit, de domino cogitat, quomodo propositum deo deuotum custodiat, si tamē in corpore mundo animus terrena abiiciens cælestibus studeat. Animus est enim, qui aut sanctificat aut polluit corpus. Quid enim prodest corpus mundum habere, & animam pollutam, cum merito animæ aut honoratur corpus aut damnatur? ¶ **Nam quæ nupta est, cogitat quæ sunt huius mundi, quō placeat uiro.**) Lege enim maritali restricta, sollicita est quō impleat ius maritalis officij, subdita mundanis necessitatibus. ¶ **Hoc autem ad uestrā ipsorum utilitatem dico, ut non laqueū uobis iniiciam, sed ad id quod honestum est.**) Quoniam quibusdam asperum & gra-

ne uideatur, quod utilius aut melius est propter consuetu-
 dinem temporalis usus: ideo post rationem redditā hor-
 ratur affectu charitatis simpliciter hoc utilius, hoc ho-
 nestius esse quod dicit. Honestum est, quia sanctum est &
 mundum: utile uero, quia dignifolum est apud deum, &
 leue in seculo. Quid ergo dicemus si uirgines de deo cogi-
 tant, & iunctæ uiris de mundo, quæ spes relinquitur
 nubentibus apud deum? Si enim ita est, dubium est de sa-
 lute eorum. Nam uidemus uirgines de seculo cogitare,
 & matrimonio iunctos dominicis studere operibus. His
 uirginibus nō imputabitur sanctimonium à deo, & his
 matrimonijs erit merces apud deum: quia cum obligati
 essent terrenis & carnis nexibus, operam dederunt ut in
 futurum aliquid immortalis præmij mereantur. Illis
 autem non solum nō imputabitur uirginitas, sed & pœ-
 næ subiiciuntur, qui sub tegmine melioris spei uitam &
 conuersationem suam mundiali cura & solitudini oc-
 cupantes, pigros se ad dei opera agenda fecerunt. Sicut
 dicit Hieremias propheta: Maledictus qui opera dei fa-
 cit negligenter. Hi sunt de quibus in alia epistola dicit:
 Habentes quidem speciem pietatis, uirtutem autem eius
 abnegantes. Apostolus autem his loquitur, qui mira de
 uotione obsequi desiderant cælestibus præceptis, osten-
 dens & docens quo compedio citius itur ad deum: quia
 qui propter deum promerendum uirgo manere uult, scī
 ens quale præmium possit accipere, quia licito temperat
 ut melior fiat, simul omnia impedimēta carnis spernit,
 non nescius hæc esse quæ gressum currentis uelut oneri-
 bus compedum detinent.

Hier. 49
 1. Timo. 3

Siquis autem turpem se uiderit supra uirginitatem su-
 am, si sit ultra pubertatem, et sic oportet fieri, quod
 uult faciat, non peccat si nubat.) Propter quod su-
 perius uirginitatem tenendam, & continentiam reddi-
 ta ratione hortatus est, ita ut penè ad cōparationē earū
 coniugia inutilia & abiiciēda uideantur. Nūc ne nuptias
 negare putaretur, nō peccare uirginē si nubat ostendit:
 sed rem maximi laboris aggredi: quia apud deum præ-
 mium

mium non habeat, sicut non habet pœnam. Christianos enim uult per omnia esse meliores. Si ergo aliqua in desiderio nuptiarum est iam matura ad usum, melius esse ut secundum concessam legem publice nubat, q̄ occulte turpiter agat istud, & erubescatur in illa. ¶ Qui autem staruit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem habet de sua uoluntate, & hoc decreuit in suo corde seruare uirginem suam, benefacit.) Hoc dicit, ut qui uirginem habet, cui animus ad nuptias non est, seruet illam: nec illi ingerat fomitem nuptiarum, quam uidet nubendi uoluntatem non habere. Beneficia enim si præstanda sunt, quanto magis minime auferenda. ¶ Itaq; & qui nuptum dat uirginem suam, benefacit.) Benefacit, quia licet quod facit. ¶ Et qui non dat nuptum, melius facit.) Melius facit, quia & apud deum meritum illi collocat, & seculi sollicitudine illā liberat. ¶ Vxor iuncta est lege, quandiu uiuit uir eius.) Hęc idcirco prosequitur, ut doceat quia mulier etiam, si à uiro fuerit eiecta, nubendi licentiam non habet. ¶ Si autem mortuus, fuerit uir eius, liberata est.) Etiam hæc ad supradictas pertinent causas, ut ostendat quā beatā sit uirgo, cum nulli nisi soli deo subiecta sit. Vincere enim uidetur naturalem subiectionem, quando quod per naturam humiliatum est, erigit. ¶ Cui uult nubat tantum in domino. Ad est, quem sibi aptum putauerit, illi nubat, quia inuitē nuptiæ solent malos prouentus habere. Tantum autem in domino, hoc est, ut sine suspitione turpitudinis nubat, & religionis suæ uiro uubat, hoc est, in domino nubere. ¶ Beatior autem erit, si sic permanserit secundum meum consilium.) Cum dicit nubat, lege loquitur naturali, quanquā à deo primæ nuptiæ sint, secundæ uero permissæ sunt. Denique primæ nuptiæ sub benedictione dei celebrantur sublimiter: secundæ autem & in præsentia cauent gloria. Concessæ sunt autem propter incontinentiam. Et quia solēt uiduatam iuniores incurrere, ac per hoc concedit secundas. Sed quia melius est ut se contineat, ut dignior sit in futuro, consilium dat spiritali ratione.